

УДК 658:65.018

П.Г.ПЕРЕРВА, Т.О.КОБЕЛЄВА**ЯКІСТЬ ІННОВАЦІЙНОЇ ПРОДУКЦІЇ ЯК СКЛАДОВА МАРКЕТИНГОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА**

У статті розглянуто методичні підходи до визначення рівня якості продукції. Проведено детальний аналіз розвитку підходів до управління якістю продукції на протязі останнього сторіччя. Розглянуто п'ять основних підходів, які в економічній літературі дістали назву «п'ять зірок якості». Сформовано рекомендації по забезпеченню якості інноваційної продукції на сучасному етапі розвитку вітчизняної економіки. Запропоновано здійснювати забезпечення рівня якості інноваційної продукції як складової маркетингової політики підприємства, що забезпечує йому відповідний рівень конкурентоспроможності як на національному, так і на зовнішньому ринках.

Ключові слова: якість, маркетингова політика, конкурентоспроможність, зірки якості, промислові підприємства

В статье рассмотрены методические подходы к определению уровня качества продукции. Проведен детальный анализ развития подходов к управлению качеством продукции на протяжении последнего столетия. Рассмотрены пять основных подходов, которые в экономической литературе получили название «пять звезд качества». Сформированы рекомендации по обеспечению качества инновационной продукции на современном этапе развития отечественной экономики. Предложено осуществлять обеспечение уровня качества инновационной продукции как составляющей маркетинговой политики предприятия, что обеспечивает ему соответствующий уровень конкурентоспособности как на национальном, так и на внешнем рынках.

Ключевые слова: качество, маркетинговая политика, конкурентоспособность, звезды качества, промышленные предприятия

The article considers methodical approaches to definition of the quality level of the products. A detailed analysis of the development of approaches to product stewardship over the past century. Considered five main approaches in the economic literature has received the name "five star quality". Recommendations for quality assurance of innovative products at the modern stage of development of the domestic economy. Proposed to ensure the level of quality of innovative products as part of marketing policy of the enterprise that provides the appropriate level of competitiveness at both the national and foreign markets.

Key words: quality, marketing policy, competitiveness, star quality, industrial enterprise

Вступ. В умовах розвитку економіки нашої країни та підвищення конкурентоспроможності промислової продукції успіх підприємств та галузей економіки повністю залежить від того, наскільки їх продукція або послуги відповідають стандартам якості та відповідають вимогам маркетингової політики. З розвитком науково-технічного прогресу проблема якості не спрощується, а з кожним днем стає все складнішою. Тому вирішувати її традиційними методами, тобто лише шляхом контролю якості готової продукції, практично неможливо. Повинен бути комплексний, системний підхід, реалізація якого можлива лише в рамках системи управління якістю. При цьому необхідно враховувати те, що підвищення якості продукції — задача довгострокова і безперервна. Рівень якості продукції не може бути постійною величиною. Вироби залишаються технічно прогресивними та конкурентоспроможними на внутрішньому та зовнішньому ринках до того часу, доки їм на зміну не придуть нові, ще більш досконалі, що обумовлено науково-технічним прогресом в науці і техніці. Але на кожному часовому етапі якість продукції повинна бути оптимальною, тобто такою, що максимально задовольняє потреби споживачів при відносно мінімальних затратах на її досягнення. Відомий американський спеціаліст Едвард Демінг ще в 1950 р. писав, що на 85% вирішення проблеми якості залежить не від людей, а від системи управління якістю [8, с.5].

Сучасний стан розвитку науки та удосконалення виробництва, їх тісна взаємодія та вплив на різні галузі економіки пов'язані зі значним ускладненням обладнання, використанням різних систем механізмів і приладів. Вони взаємопов'язані жорстким режимом експлуатації, використанням широкої номенклатури речовин і матеріалів. Відбувається процес ускладнення зв'язків між галузями виробництва, підприємствами та організаціями. Різко зростають вимоги до сировини, обладнання, гігієни виробництва і готової продукції. Як показує світовий досвід, головним завданням підприємств усіх форм власності є передусім підвищення якості продукції

відповідно до потреб населення і народного господарства та забезпечення її конкурентоспроможності [8, с.5]. Важливий засіб забезпечення стабільності якості продукції та послуг на всіх стадіях життєвого циклу – створення систем управління якістю інноваційної продукції на підприємствах і в організаціях, яка відповідала б, по перше, маркетинговій політиці підприємства; по друге, потребам та запитам основних споживачів; по третє, забезпечувала б конкурентоспроможність підприємства та його продукції. Все це визначає актуальність та важливість проведення досліджень, пов'язаних з якістю та сертифікацією інноваційної продукції на промислових підприємствах.

Аналіз основних досягнень і літератури. Більшість дослідників визначають якість як результат інноваційної діяльності людини. Зміст якості, як і інших економічних категорій, дуже різноманітна і включає в себе безліч особливостей і різних аспектів. На різних рівнях наукової абстракції проблеми якості досліджувалися за певними напрямками. Як вказує С.П.Спиридонов [15], розгляд факторів, що визначають якість економічних об'єктів, їх взаємозв'язку з реальними економічними процесами знайшли відображення ще в працях Аристотеля, Бем-Баверка, Л.Вальраса, Гегеля, У.Джевонса, Д.Локка, К.Маркса, К. Менгера, Парето, П.Самуельсона, Ф.Еджуорта. При розробці проблем економічної теорії якості велику роль відіграли праці вітчизняних вчених, що одержали міжнародну популярність, таких як С.Г.Борисевич [1], Н.Борисов [2], А.В.Вакуленко [3], Е.М.Векслер [4], В.І.Гіссін [5], А.І.Грабченко [6], Я.Кавін [7], Т.Г.Мазур [8], П.А.Орлов [9], М.І.Погорелов [10], Д.Коціскі [11], Ю.І.Рєбрин [12] та ін. Ці розробки, безсумнівно, мають велике теоретичне і практичне значення. Однак у більшості з них відсутній системний аналіз сутності якості, її природи, структури та порядку застосування. Причому якість як категорія розглядається в значній мірі статично у відриві від відповідних парадигм економічної теорії. Класична

© П.Г.Перерва, Т.О.Кобелєва, 2016

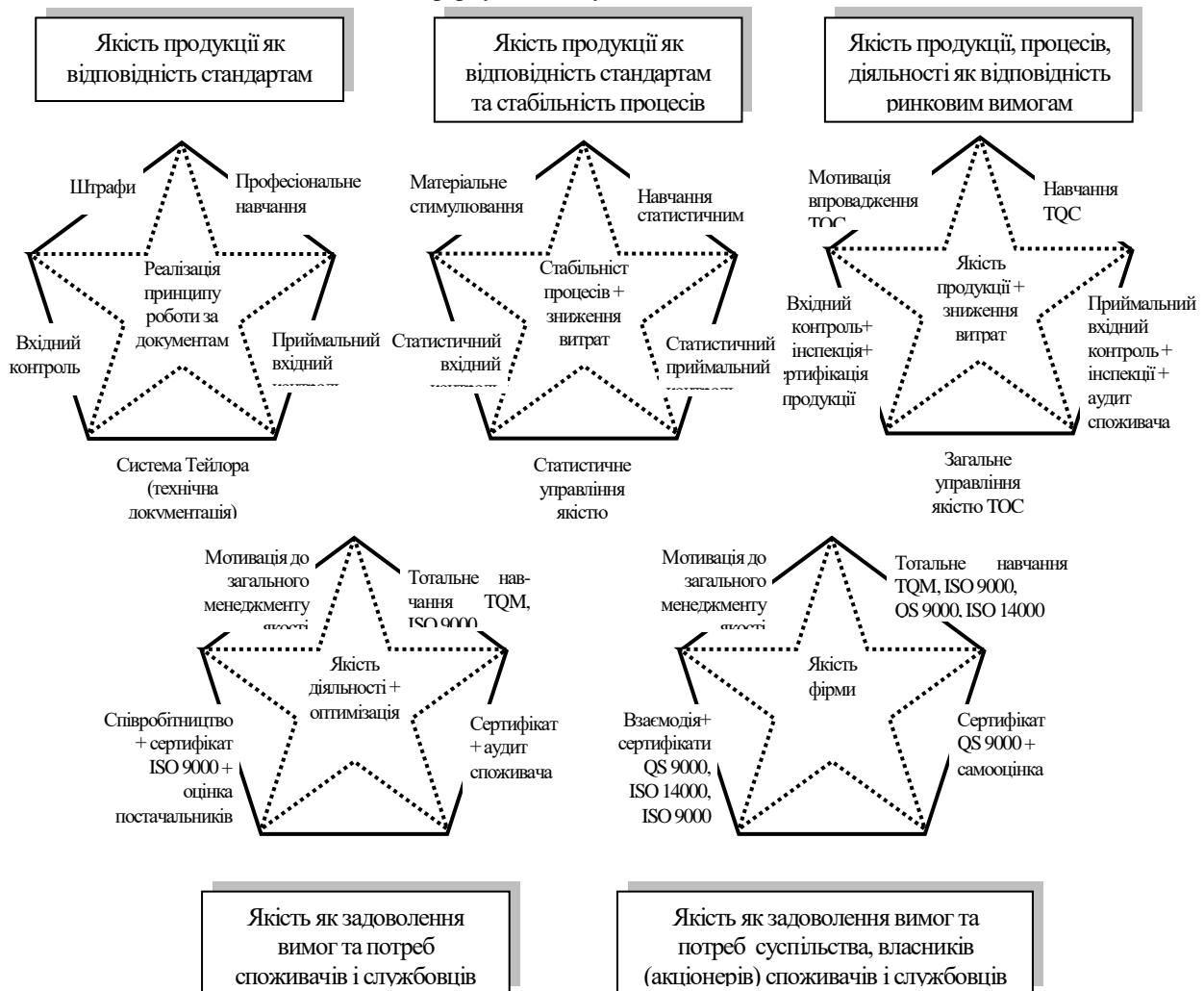
парадигма економічної теорії як динамічна система розвивалася з аналізу якості як об'єкта речового багатства в роботах А. Сміта. Парадигма в широкому сенсі слова розглядається як модель постановки й дослідження проблеми, прийнята в якості зразка і домінуюча протягом певного історичного періоду. Прийшла їй на зміну неокласична школа, як динамічна система, поставила в центр економічних досліджень якість самого суб'єкта - як економічного агента ринку («раціональна людина»). В економічній теорії XXI ст. відбувається визнання і становлення інформаційної парадигми за участю якості об'єкта (інформаційний спосіб виробництва на базі інформаційної структуризації) і якості суб'єкта («соціальна людина») [14]. За рамками цих досліджень залишилося напрям, пов'язаний з формуванням єдиної концепції якості. Тут існує спектр наукових проблем. Насамперед, до них слід віднести неповноту комплексного дослідження економічної природи якості, що безсумнівно перешкоджає вирішенню низки завдань, пов'язаних з функціонуванням якості в просторово-часових координатах. Мало досліджена структура формування єдиної економічної природи якості, як невід'ємної риси конкурентоспроможності, у межах загальної парадигми економічної теорії. На практиці це не дозволяє класифікувати концепції якості з метою вироблення мікро - і макроекономічних управлінських рішень. Відсутнє серйозне методичне обґрунтування ролі якості в циклі суспільного відтворення. Внаслідок цього знижується ефективність відповідних бізнес-процесів. Практично не розроблена проблема системної багатовимірності і багатоаспектності якості, що не дозволяє сформувати єдину

концепцію якості для її практичного ефективного використання. Недостатньо досліджено інструментарій оцінки якості на мікро - і макrorівнях економічного аналізу, що призводить до певних складнощів вимірювання якості.

Мета дослідження. Завданням статті є розробка науково-обґрунтованих методів управління якістю промислової продукції в контексті маркетингової політики промислового підприємства та забезпечення конкурентоспроможності як самого підприємства, так і його продукції. Вирішення поставленої задачі передбачається на основі критичного аналізу розвитку документованих на цей час систем якості.

Методологія. Теоретичну і методологічну основу дослідження склали законодавчі та нормативні акти України, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених. У процесі підготовки статті використовувалися загальнонаукові методи: аналізу і синтезу, порівняння; економіко-статистичні методи збору та обробки інформації: вибіркової, групування, середньої величини, відносної величини; економіко-математичні методи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проведене дослідження наукових робіт в галузі менеджменту якості інноваційної продукції [1-9, 12] дозволяє констатувати той факт, що в історії розвитку документованих систем якості можна виділити п'ять етапів, які іноді представляють у виді п'яти зірок якості інноваційного продукту (виробу, технології) (рисунок).

Перший етап (перша зірка) – «відповідність стандарту». Якість оцінюється як відповідне або немає вимогам стандарту (або іншого документа на виготовлення продукту - технічні умови, договір і т.д.). Цей рівень характерний для 50-х років та відповідає початковим завданням системного підходу до управління, коли з'явилася перша система — система Тейлора (1905 р). Організаційно він передбачає встановлення технічних і виробничих норм фахівцями та інженерами, а робітники лише зобов'язані їх виконувати. Ця система встановлювала вимоги до якості виробів (деталей) у виді полів допусків і вводила певні шаблони, налаштовані на верхню і нижню границі допусків — прохідні і непрохідні калібри. Для забезпечення успішного функціонування системи Тейлора були введені перші професіонали в області якості — інспектори (в Україні — технічні контролери). Система мотивації передбачала штрафи за дефекти і брак, а також звільнення. Система навчання зводилася до професійного навчання і навчання працювати з вимірювальним і контрольним устаткуванням. Взаємини з постачальниками і споживачами будувалися на основі вимог, встановлених у технічних умовах (ТУ), виконання яких перевірялося при прийнятному контролі (вхідному і вихідному) [12]. Відзначені вище особливості системи Тейлора робили її системою керування якістю кожного окремо взятого виробу (деталі).

Другий етап (друга зірка) – «відповідність використанню». Інноваційний продукт повинен задовольняти не тільки обов'язковим вимогам стандартів, але й експлуатаційним вимогам, щоб користуватися попитом на ринку. Система Тейлора дала чудовий механізм керування якістю кожного конкретного виробу (деталь, складальна одиниця). Однак продукція – це результат здійснення виробничих процесів, і незабаром стало ясно, що управляти треба процесами.

В 1924р. у «Bell Telephone Laboratories» (нині корпорація AT&T) була створена група під керівництвом Н. Л. Джонса, що заклала основи статистичного керування якістю. Це були розробки контрольних карт, виконані Ст. Шухартом, перші поняття і таблиці вибіркового контролю якості, розроблені Р. Доджем і Р. Ромингом, що стали початком статистичних методів керування якістю, що згодом завдяки Е. Демінгу отримали дуже широке поширення в Японії і зробили дуже істотний вплив на економічну революцію в цій країні. Демінг висуває ідею про скасування оцінки завдань і результатів виконання роботи, т. к. на його думку, вони створюють атмосферу страху, сприяють короткостроковому внеску в роботу, ігноруючи довгострокові завдання, і руйнують роботу в командах. Спираючись на точку зору Е. Демінга і розвиваючи її, Д. Джуран ввів термін якості в дусі «відповідності вимогам споживача», в значній мірі орієнтований на вимоги споживачів («Fitness for use»). Він показав відповідальність менеджменту за хронічні наслідки невідповідностей і доповнив статистичні методи контролю якості систематичними методами вирішення проблем якості [12]. В той час, як в роботах Демінга основна увага приділяється поліпшенню якості стосовно передусім до процесів, систем і статистики, Джуран підкреслює необхідність для кожного менеджера безпосередньо займатися діяльністю, що приводить до підвищення якості. Він є прихильником підходу, який передбачає залучення всього персоналу організації в процедури, що забезпечують підвищення якості і рішення

виробничих проблем. Системи якості ускладнилися, тому що в них були включені служби, що використовують статистичні методи. Ускладнилися і задачі в області якості, розв'язувані конструкторами, технологами і робітниками, які розуміють, що таке варіації і мінливість, а також знають, якими методами можна досягти їхнього зменшення. З'явилася спеціальність — інженер по якості, що повинний аналізувати якість і причини дефектів виробів, будувати контрольні карти і т. п. У цілому акцент з інспекції і виявлення дефектів був перенесений на їхнє попередження шляхом виявлення причин дефектів і їхнього усунення на основі вивчення процесів і керування ними.

Більш складною стала мотивація праці, тому що тепер враховувалося точність налаштованості процесу, аналіз тих чи інших контрольних карт, карт регулювання і контролю. До професійного навчання додалося навчання статистичним методам аналізу, регулювання і контролю. Стали більш складними і відносини постачальник — споживач. У них велику роль почали грати стандартні таблиці і статистичний приймальний контроль.

Третій етап (третьа зірка) – «відповідність фактичним вимогам ринку». В ідеальному варіанті це означає виконання вимог покупців про високу якість і низку ціни товару. Даний рівень характерний для 50-70-х років коли була висунута концепція тотального (загального) контролю якості – ТQC (Total Quality Control). Її автор, американський вчений А.Фейгенбаум, який опублікував у 1957р. статтю «Комплексне управління якістю». До головних завдань ТQC відносяться прогнозоване усунення потенційних невідповідностей у продукції на стадії конструкторської розробки, перевірка якості продукції, комплектуючих і матеріалів, а також управління виробництвом, розвиток служби сервісного обслуговування і нагляд за дотриманням відповідності заданим вимогам до якості. Фейгенбаум закликав звернути увагу на питання вивчення причин невідповідностей і першим вказав на значення системи обліку витрат на якість.

Оскільки на якість впливає безліч факторів, то ідея цього підходу полягає у виділенні основних з них. Крім того, потрібно також враховувати взаємозв'язок факторів, щоб впливаючи на один з них, передбачати реакцію інших. Для забезпечення комплексності контролю та управління якістю необхідно враховувати всі етапи виробництва, чітку взаємозв'язок підрозділів, що беруть участь у вирішенні проблем якості. Наприклад, для розгляду претензій споживачів заздалегідь повинні бути встановлені виконавці, порядок і терміни розгляду і задоволення цих претензій [12].

На цьому етапі з'явилися документовані системи якості, що установлюють відповідальність і повноваження, а також взаємодія в області якості всього керівництва підприємства, а не тільки фахівців служб якості. Системи мотивації стали зміщатися у бік людського фактора. Матеріальне стимулювання зменшувалося, а моральне збільшувалося. Головними мотивами якісної праці стали робота в колективі, визнання посад колегами і керівництвом, турбота фірми про майбутнє працівника, його страхування і підтримка його родини. Все більша увага приділяється навчанню. У Японії і Кореї працівники учаться в середньому від декількох тижнів до місяця, використовуючи в тому числі і самонавчання.

Звичайно, впровадження і розвиток концепції ТQC у

різних країнах світу здійснювалося нерівномірно. Явним лідером стала Японія, хоча всі основні ідеї TQC були розроблені в США і в країнах Європи. У результаті американцям і європейцям довелося учитися в японців, однак це навчання супроводжувалося і нововведеннями.

Четвертий етап (четверта зірка) – «відповідність латентним (схованим, неочевидним) потребам». перевага в покупців одержують товари, що володіють у доповненні з іншими споживчими властивостями, що задовольняють потреби, які в споживачів носили неясний, мало усвідомлюваний ними характер. У 70-80рр. почався перехід від тотального контролю якості (TQC) до тотального менеджменту якості (TQM). У цей час з'явилася серія нових міжнародних стандартів на системи якості ---стандарти ISO 9000, що зробили дуже істотний вплив на менеджмент і забезпечення якості [12]. вийшла нова версія цих стандартів, що розширила в основному стандарт МС 9004 більшу увагу приділивши питанням забезпечення якості інноваційних продуктів, інтелектуальним технологіям, обробленим матеріалам, послугам [13].

Специфіка тотального управління якістю полягає в тому, що якщо раніше на підприємствах приймалися компромісні рішення по таким параметрам, як обсяг продукції, терміни поставки, витрати і якість, то тепер на перший план висувається якість продукції, і вся робота підприємства підпорядковується цій меті. Таким чином, управління всіма сферами діяльності підприємства організовується виходячи з інтересів якості. Якщо TQC — це керування якістю з метою виконання установлених вимог, то TQM — це і керування цілями і самими вимогами. У TQM включається також і забезпечення якості, що трактується як система мір, що викликає у споживача впевненість в якості продукції. Система TQM є комплексною системою, орієнтованою на постійне поліпшення якості, мінімізацію виробничих витрат і постачання точно в термін. Основна ідеологія TQM базується на принципі – поліпшенню немає межі. Стосовно до якості діє цільова настанова — прагнення до нуля дефектів, до нуля непродуктивних витрат, до постачань-точно в термін. При цьому усвідомлюється, що досягти меж неможливо, але до цього треба постійно прагнути, не зупиняючись на досягнутих результатах. Ця ідеологія має спеціальний термін - «постійне поліпшення якості» (quality improvement).

У системі TQM використовуються адекватні цілям методи керування якістю. Однієї з ключових особливостей системи є використання колективних форм і методів пошуку, аналізу і вирішення проблем, постійна участь у поліпшенні якості всього колективу. Основні складові TQM: TQC – загальний контроль якості; QPolicy – політика якості; QPlanning – планування якості; QI – поліпшення якості; QA – забезпечення якості.

У TQM істотно зростає роль людини і навчання персоналу. Мотивація досягає стану, коли люди настільки захоплені роботою, що відмовляються від частини відпустки, затримуються на роботі, продовжують працювати вдома. З'являється новий тип працівників – трудоголіки. Навчання стає всеохоплюючим і безупинним, що супроводжує працівників протягом усієї їхньої трудової діяльності. Істотно змінюються форми навчання, стаючи більш активними – використовуються ділові ігри, спеціальні тести, комп'ютерні методи і т. п. Навчання перетворюється й у частину мотивації, тому що добре навчена людина впевненіше почуває себе в

колективі, здатний на роль лідера, має переваги в кар'єрі. Розробляються і використовуються спеціальні прийоми розвитку творчих здібностей працівників.

Але незважаючи на те, що система не вирішує всіх задач, необхідних для забезпечення конкурентоздатності, популярність її лавиноподібно зростає, і сьогодні вона займає міцне місце в ринковому механізмі. Зовнішньою же ознакою того, чи є на підприємстві система якості у відповідності зі стандартами ISO серії 9000, є сертифікат на систему.

П'ятий етап (п'ята зірка) – відповідність маркетинговій політиці промислового підприємства, що забезпечує інноваційному продукту відповідний рівень конкурентоспроможності. Це забезпечується тим, що в 90-і рр. посилюється вплив суспільства на підприємства, а підприємства стали усе більше враховувати інтереси суспільства. Це привело до появи стандартів серії ISO 14000, які встановлюють вимоги до систем менеджменту з точки зору захисту навколишнього середовища і безпеки продукції [14].

Сертифікація систем якості на відповідність стандартам ISO 14000 стає не менш популярною, ніж на відповідність стандартам ISO 9000. Істотно зріс вплив гуманістичної складової якості, підсилюється увага керівників підприємств до задоволення потреб свого персоналу.

З'являються і корпоративні системи управління якістю, які ставлять своєю метою посилення вимог міжнародних стандартів і враховують специфіку таких корпорацій. Упровадження стандартів ISO 14000 і QS 9000, а також методів самооцінки по моделях премій по якості — це головне досягнення п'ятого етапу розвитку систем управління якістю.

Висновки. Розвиток якості в Україні, у відмінності від інших країн, розпочався порівняно недавно. Це дозволило врахувати досвід інших держав, що досягли значних успіхів на цьому шляху. Тому все більше промислових підприємств прагнуть сертифікувати свою інноваційну продукцію, щоб забезпечити собі конкурентоздатність не тільки на вітчизняному, але й іноземних ринках. Міжнародний досвід свідчить про те, що необхідним інструментом гарантування відповідності якості продукції вимогам нормативно-технічної документації (НТД) є сертифікація. Питання безпеки, захисту здоров'я і навколишнього середовища змушують законодавчу владу, з одного боку, установлювати відповідальність постачальника (виробника, продавця і так далі) за введення в обіг недоброякісної продукції; з іншого боку - встановлювати обов'язкові до виконання мінімальні вимоги, що стосуються характеристик продукції, що вводиться в обіг. Як вірно вказує Я.Кавин [7], застосування українськими підприємствами сертифікації своєї продукції в умовах ринкових відносин дасть вагомі переваги: забезпечить довіру внутрішніх і закордонних споживачів до якості продукції; полегшить і спростить вибір необхідної продукції споживачами; забезпечить споживачу одержання об'єктивної інформації про якість продукції; сприятиме більш тривалому успіху і захисту в конкуренції з виробниками несертифікованої продукції; зменшить імпорт у країну аналогічної продукції; 6) запобігатиме надходженню в країну імпортованої продукції не відповідного рівня якості; стимулюватиме поліпшення якості шляхом встановлення в ній більш прогресивних вимог; сприятиме підвищенню організаційно-технічного рівня виробництва.

Список література

1. Борисевич Є.Г. Управління якістю інфокомунікаційних послуг / [Борисевич Є.Г., Буряк В.Г., Стрельчук Є.М., Станкевич І.В.]. – Одеса. ОНАЗ ім. О.С.Попова, 2010 – 271 с. 2. Борисов Н. Новые стандарты на статистические методы контроля и управления качеством / Н. Борисов // Квалификация и качество. – 2002. - № 4. – с. 50–52. 3. Вакуленко, А.В. Управління якістю [Text] : навчально-методичний посібник для самост. вивч.дисц. / А.В.Вакуленко ; Мін-во освіти і науки України, КНЕУ ім. Вадима Гетьмана. - 2-ге вид., без змін. - К. : КНЕУ, 2006. - 167 с. 4. Векслер Е.М. Менеджмент якості / Е.М.Векслер, В.М. Рифа, Л.Ф. Василевич. – К. : Професіонал, 2008. – 320 с. 5. Гиссин, В.И. Управление качеством продукции : учебн. пособие / В. И. Гиссин - Ростов- на Дону : Феникс. - 2000. -255 с. 6. Грабченко А.И. Основы маркетинга высоких технологий : [учебное пособие] / Грабченко А.И., Перерва П.Г., Смоловик Р.Ф. – Х. : ХГПУ, 1999. – 242 с. 7. Кавин Я. Аналіз алгоритму удосконалення системи управління якістю продукції відповідно до вимог міжнародних стандартів та новітніх концепцій якості [Електронний ресурс] / Я.Кавин.- Режим доступу: file:///D:/041D043E04320430044F%20043F0430043F043A0430/Kk_2012_1_25.pdf. 8. Мазур Т.Г. Менеджмент якості харчових продуктів / Т.Г. Мазур, Т.М. Димань, Л.П. Загоруй, Н.М. Богатко, С.А. Яценко – Біла Церква, 2014. – 93 с. 9. Орлов П.А. Менеджмент качества и сертификация продукции: [учеб. пособ. для эконом. вузов] / Орлов П.А. – Х.: Издательский Дом «ИНЖЭК», 2004. – 304 с. 10. Перерва П. Г. Экономика та організація інноваційної діяльності : підруч. / П. Г. Перерва; за ред. П. Г. Перерви, С. А. Меховича, М. І. Погорелова. – Харків : НТУ «ХПІ», 2008. – 1080 с. 11. Перерва П.Г. Трансфер технологій : монографія / [П.Г. Перерва, Д. Кописки, Д. Сакай, М. Верешне Шомоши]. – Х. : Віровець А.П. «Апостроф», 2012. – 668 с. 12. Ребрин Ю.И. Управление качеством / Ю.И.Ребрин.- Таганрог: Изд-во ТРТУ, 2004.- 174с. 13. Системи управління якістю. Вимоги: (ISO 9001: 2008, IDT); ДСТУ ISO 9001: 2009. – [На заміну ДСТУ ISO 9001:2001; чинний від 2009–09–01]. – К.: Держспоживстандарт України, 2009. – 33 с. – (Національний стандарт України). 14. Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів (ISO 9000: 2005, IDT); ДСТУ ISO 9000:2007. – [На заміну ДСТУ ISO 9000:2001; чинний від 2008–01–01]. – К.: Держспоживстандарт України, 2008. – 34 с. – (Національний стандарт України). 15. Спиридонов С.П. Единая синтетическая концепция качества : Дис. ... канд. экон. наук : 08.00.01 Тамбов, 2002. - 196 с.

References (transliterated)

1. Borysevych E.G. Upravlinnya yakisty infokomunikacijny`x poslug / [Borysevych E.G., Buryak V.G., Strelchuk E.M., Stankevych I.V.]. – Odesa. ONAZ im. O.S.Popova, 2010 – 271 s. 2. Borysov N. Novie standarty na statystyckyye metody kontrolya y upravleniya kachestvom / N. Bory`sov // Kvalyfykacyya y kachestvo. – 2002. - №4. – s. 50–52. 3. Vakulenko, A.V. Upravlinnya yakisty [Text] : navchalno-metodychnyj posibnyk dlya samost. vyych.dyscz. / A.V.Vakulenko; Min-vo osvity i nauky Ukrainy, KNEU im. Vadyma Getmana. - 2-ge vyd., bez zmin. - K. : KNEU, 2006. - 167 s. 4. Veksler E.M. Menedzhment yakosti / E.M.Veksler, V.M. Ry`fa, L.F. Vasylevych. – K. : Professional, 2008. – 320 s. 5. Gyssyn, V.Y. Upravlenye kachestvom produkcy`y : uchebn. posoby`e / V. Y. Gyssyn - Rostov- na Donu : Feniks. - 2000. -255 s. 6. Grabchenko A.Y. Osnovi markety`nga visokyx texnologij : [uchebnoe posoby`e] / Grabchenko A.Y., Pererva P.G., Smolovyk R.F. – X. : XGPU, 1999. – 242 s. 7. Kavyn Ya. Analiz algoritmu udoskonalennya systemy upravlinnya yakisty produkciji vidpovidno do vymog mizhnarodnyx standartiv ta novitnix koncepcij yakosti [Elektronnyj resurs] / Y.Kavin.- Rezhym dostupu: file:///D:/041D043E04320430044F%20043F0430043F043A0430/Kk_2012_1_25.pdf. 8. Mazur T.G. Menedzhment yakosti xarchovy`x produktiv / T.G.Mazur, T.M.Dyman, L.P.Zagoruj, N.M. Bogatko, S.A.Yashhenko – Bila Cerkva, 2014. – 93s. 9. Orlov P.A. Menedzhment kachestva y sertyfykacyya produkcyi: [ucheb. posob. dlya ekonom. vuzov] / Orlov P.A. – X.: Yzdatelskij Dom «INZhEK», 2004. – 304s. 10. Pererva P.G. Ekonomika ta organizaciya innovacijnoyi diyalnosti : pidruch. / P.G.Pererva; za red. P.G.Pererva, S.A.Mexovycha, M.I.Pogoryelova. – Xarkiv : NTU «XPI», 2008. – 1080s. 11. Pererva P.G. Transfer texnologij : monografiya / [P.G.Pererva, D. Kocysky, D.Sakaj, M.Vereshne Shomoshy]. – X. : Virovecz A.P. «Apostrof», 2012. – 668 s. 12. Rebryn Y.Y. Upravlenye kachestvom / Y.Y.Rebryn.- Taganrog: Izd-vo TRTU, 2004.- 174s. 13. Systemy upravlinnya yakisty. Vymogy: (ISO 9001: 2008, IDT); DSTU ISO 9001: 2009. – [Na zaminu DSTU ISO 9001:2001; chynnyj vid 2009–09–01]. – K.: Derzhspozhyvstandart Ukrainy, 2009. – 33s. – (Nacionalnyj standart Ukrainy). 14. Systemy upravlinnya yakisty. Osnovni polozhennya ta slovnyk terminiv (ISO 9000: 2005, IDT); DSTU ISO 9000:2007. – [Na zaminu DSTU ISO 9000:2001; chynnyj vid 2008–01–01]. – K.: Derzhspozhyvstandart Ukrainy, 2008. – 34 s. – (Nacional-nyj standart Ukrainy). 15. Spirydonov S.P. Edynaya syntetycheskaya koncepciya kachestva : Dys. ... kand. ekon. nauk : 08.00.01 Tambov, 2002.- 196 s.

Надійшла (received) 13.05.2016

Бібліографічні описи / Библиографические описания / Bibliographic descriptions

Якість інноваційної продукції як складова маркетингової політики та конкурентоспроможності підприємства / П.Г.Перерва, Т.О.Кобелева // Вісник Національного технічного університету „Харківський політехнічний інститут» (економічні науки). – Х.: НТУ „ХПІ”. - 2016. - № 28(1200) - С. 70-74. Бібліогр.: 15 назв. – ISSN 2519-4461

Качество инновационной продукции как составляющая маркетинговой политики и конкурентоспособности предприятия / П.Г.Перерва, Т.А.Кобелева // Вестник Национального технического университета „Харьковский политехнический институт» (экономические науки). – Х.: НТУ „ХПИ”. - 2016. - № 27(1200) - С. 70-74. Библиогр.: 15 назв. – ISSN 2519-4461

Quality of innovative products as part of the marketing policy and the competitiveness of enterprises / P.G. Pererva, T.A.Kobeleva // Bulletin of National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" (economic sciences). – Kharkiv: NTU "KhPI". - 2016. - № 28(1200) - P. 70-74. Bibliogr.: 15. – ISSN 2519-4461

Відомість про авторів / Сведения об авторах / About the Authors

Перерва Петро Григорович – доктор економічних наук, професор, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», декан економічного факультету; тел.: (067) 940-16-81; e-mail: a.kosenko@rambler.ru

Перерва Петр Григорьевич – доктор экономических наук, профессор, Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт», декан экономического факультета; тел.: (067) 940-16-81; e-mail: a.kosenko@rambler.ru

Pererva Petro Grygorovych - doctor of economic Sciences, Professor, National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute", Dean of the economic faculty; tel. (067) 940-16-81; e-mail: a.kosenko@rambler.ru

Кобелева Тетяна Олександрівна – кандидат економічних наук, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», доцент кафедри організації виробництва та управління персоналом; тел.: (097) 468-56-45; e-mail: tanja.kobeleva@gmail.com

Кобелева Татьяна Александровна – кандидат экономических наук, Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт», доцент кафедры организации производства и управления персоналом; тел.: (097) 468-56-45; e-mail: tanja.kobeleva@gmail.com

Kobeleva Tatyana Aleksandrovna – candidate of economic Sciences, National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute", associate Professor at the Department of production organization and personnel management; tel: (097) 468-56-45; e-mail: tanja.kobeleva@gmail.com